

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 marca 2018 roku

Pozwem z dnia 4 sierpnia 2016 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) M. Z. wniósł o zasądzenie od pozwanego C. Towarzystwa (...) z siedzibą w W. kwoty 2.849 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że w dniu 14 lutego 2012 r. między powodem a pozwanym została zawarta umowa indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), potwierdzona polisą nr (...). W dniu 15 stycznia 2016 r. umowa ubezpieczenia została rozwiązana. Na dzień rozwiązania umowy wartość rachunku wynosiła 7.309,54 zł, natomiast pozwany potrącił kwotę 2.848,19 zł jako opłaty zmiennej za wykup całkowity jednostek, w konsekwencji dokonał na rzecz powoda wypłaty jedynie kwoty 4.646,35 zł. W ocenie strony powodowej postanowienia OWU regulujące prawo pozwanego do pobrania opłaty zmiennej z tytułu wykupu oraz jej wysokość nie były z nim uzgodnione indywidualnie, lecz zostały mu jednostronnie narzucone we wzorcu umownym. Co więcej, zdaniem powoda, postanowienia OWU są w istocie tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych, w związku z czym nie wiążą powoda, gdyż kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, jednocześnie rażąco naruszając jego interesy. Tym samym, postanowienie umowne uznane za niedozwolone nie wiąże powoda (pozew – k. 2-7v).

W dniu 30 stycznia 2017 r. Referendarz Sądowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym sygn. akt I Nc 87824/16.(nakaz zapłaty – k. 44).

Pozwany C. Towarzystwo (...) z siedzibą w W. w sprzeciwie od nakazu zapłaty zaskarżył nakaz w całości oraz wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa według norm przepisanych. Uzasadniając swoje stanowisko, pozwany podniósł, że niniejsze powództwo jest nieuzasadnione co do zasady i nie zasługuje na uwzględnienie. Wskazał, że kwestionowane zapisy OWU nie są postanowieniami niedozwolonymi w rozumieniu art. 3851 k.c., bowiem nie naruszają dobrych obyczajów i stanowią główne świadczenie z umowy ubezpieczenia zawartej między stronami. Ponadto, pozwany podniósł, że powód został zaznajomiony z treścią umowy, jej warunkami i ryzykiem, a przede wszystkim z koniecznością poniesienia ewentualnych dodatkowych kosztów w sytuacji przedterminowego rozwiązania umowy i świadomie oraz roztropnie podjął ryzyko finansowe. W ocenie strony pozwanej powód nie może korzystać z ochrony prawnej przewidzianej w art. 3851 § 1 k.c., gdyż nie może być uznany za konsumenta rozważnego, świadomego i krytycznego, albowiem nie zadał sobie trudu przeprowadzenia dogłębnej analizy postanowień umownych w momencie powierzania pozwanej swych oszczędności, a tym samym nie zachował odpowiedniego poziomu staranności i rozwagi. Zdaniem pozwanego strony skutecznie zawarły umowę ubezpieczenia, a powód mógł odstąpić od umowy zawartej z pozwanym w terminie 30 dni od dnia jej zawarcia, jednakże z uprawnienia tego nie skorzystał. Pozwany podniósł, że świadczenie wykupu jako postanowienie umowy określające główne świadczenia stron w rozumieniu art. 3851 § 1 k.c. nie może być przedmiotem incydentalnej kontroli wzorca umowy dokonywanej przez Sąd, a zakwestionowane postanowienia nie stanowią klauzul niedozwolonych, gdyż nie kształtują praw i obowiązków stron w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając przy tym jego interes. Nadto, pozwany podniósł, że pobrał wyłącznie opłatę, która miała pokryć jego koszty związane z umową zawartą z powodem. Takie działanie ubezpieczonego, który mając pełną swobodę w zawieraniu umowy i deklarowaniu składki ubezpieczeniowej, doprowadzając do przedterminowego rozwiązania umowy przerzuciłby jednocześnie na zakład ubezpieczeń odpowiedzialność za tę decyzję, narażając tym zakład ubezpieczeń na straty (sprzeciw od nakazu zapłaty – k. 61-62).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 lutego 2012 r. M. Z. zawarł z C. Towarzystwem (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W. umowę indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), potwierdzoną polisą nr (...), na podstawie której wyraził zgodę na objęcie go ochroną ubezpieczeniową przez Towarzystwo zgodnie z ogólnymi warunkami ubezpieczenia. M. Z. zobowiązał się do uiszczenia składek z tytułu ubezpieczenia podstawowego w wysokości 200 zł miesięcznie. M. Z. przystąpił do ubezpieczenia począwszy od dnia 1 marca 2013 r., a umowa została zawarta na czas nieokreślony (okoliczności bezsporne; polisa nr (...) – k. 12, wniosek o zawarcie umowy – k. 71-73).

M. Z. nie miał możliwości negocjowania warunków zawieranej umowy, w tym wysokości opłaty zmiennej na wykup. Został wprawdzie poinformowany o tym, że w razie rozwiązania umowy zostanie pobrana od niego opłata za wykup, niemniej jednak nie poinformowano go o wysokości tej opłaty, ani o tym, na co przeznaczone zostaną pobrane od niego kwoty, jeśli zdecyduje się rozwiązać umowę przed terminem. Jednocześnie przedstawiciel ubezpieczyciela wskazywał, że przedmiotowa umowa jest bezpiecznym sposobem alokacji kapitału i całe włożone pieniądze klient otrzymuje z powrotem (dowód: zeznania powoda M. Z. - k. 75 w aktach sprawy I Cps 93/17, zeznania świadka S. W. w aktach sprawy I Cps 145/177).

W ramach zawartej umowy M. Z. obowiązywał wykorzystywany przez stronę pozwaną w ramach wykonywanej działalności ubezpieczeniowej wzorzec umowy o nazwie: „Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym TopFundusz, (...) wraz z wykazem i regulaminami ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych oraz załącznikiem nr I (okoliczności bezsporne, OWU – k. 13-22).

Zgodnie z § 20 OWU Towarzystwo pobiera z kwoty wypłacanego Całkowitego wykupu lub Częściowego wykupu opłatę stałą w wysokości określonej kwotowo w Tabeli opłat za Całkowity i Częściowy wykup, pkt I, Załącznik nr I. Niezależnie od opłaty stałej, w przypadku dokonywania całkowitego wykupu, Towarzystwo pobiera opłatę zmienną dotyczącą umarżanych aktywów powstałych w wyniku zainwestowania składek należnych w pierwszych dwóch latach okresu ubezpieczeniowego; ta część opłaty zmiennej pobierana jest jako odpowiedni procent wartości aktywów powstałych w wyniku zainwestowania składek funduszowych należnych w pierwszych dwóch latach ubezpieczenia. Wysokość opłaty zmiennej jest zróżnicowana ze względu na rok ubezpieczenia, w którym dokonywany jest Całkowity wykup oraz na Wiek Ubezpieczonego w dniu początku odpowiedzialności i została określona w Tabeli opłat za Całkowity wykup i Częściowy wykup w Załączniku nr I pkt 2. Opłata zmienna pobierana jest przez okres 20 lat licząc od dnia początku odpowiedzialności, nie dłużej jednak niż do ostatniego dnia roku ubezpieczenia, w którym ubezpieczony ukończył 65 lat (§ 20 ust. 1-3)(okoliczności bezsporne, OWU – k 13-22).

Wysokość opłaty zmiennej za wykup całkowity pobieranej jednorazowo jako procent wartości aktywów funduszu powstałych w wyniku zainwestowania składki regularnej należnej za pierwsze dwa lata Okresu (...) wynosiła odpowiednio:

Rok okresu ubezpieczenia w którym dokonywany jest całkowity wykup	Wiek Ubezpieczonego na początku odpowiedzialności (w latach)		
	<table border="1"> <tr> <td>04/03/2013</td> </tr> <tr> <td>45</td> </tr> <tr> <td>r. z.</td> </tr> </table>	04/03/2013	45
04/03/2013			
45			
r. z.			

1	97%	97%	97%	97%	97%	97%	97%	97%	97%
2	89%	89%	89%	89%	89%	89%	89%	89%	89%
3	81%	79%	77%	75%	72%	70%	67%	63%	60%
4	79%	77%	75%	72%	70%	67%	63%	60%	56%
5	77%	75%	72%	70%	67%	63%	60%	56%	52%
6	75%	72%	70%	67%	63%	60%	56%	52%	47%
7	72%	70%	67%	63%	60%	56%	52%	47%	42%
8	70%	67%	63%	60%	56%	52%	47%	42%	37%
9	67%	63%	60%	56%	52%	47%	42%	37%	31%
10	63%	60%	56%	52%	47%	42%	37%	31%	24%
11	60%	56%	52%	47%	42%	37%	31%	24%	17%
12	56%	52%	47%	42%	37%	31%	24%	17%	9%
13	52%	47%	42%	37%	31%	24%	17%	9%	0%
14	47%	42%	37%	31%	24%	17%	9%	0%	
15	42%	37%	31%	24%	17%	9%	0%		
16	37%	31%	24%	17%	9%	0%			
17	31%	24%	17%	9%	0%				
18	24%	17%	9%	0%					
19	17%	9%	0%						
20	9%	0%							

21	i	0%							
więcej									

(Załącznik nr I – k. 22v)

Pismem z dnia 24 lutego 2016 r. pozwany C. Towarzystwa (...) z siedzibą w W. poinformował M. Z., że na podstawie złożonej przez powoda rezygnacji z umowy ubezpieczenia potwierdzonej polisą nr (...) oraz OWU wyżej wskazana umowa ubezpieczenia została rozwiązana z dniem 15 stycznia 2016 r. W związku z powyższym, Towarzystwo dokonało umorzenia jednostek zgromadzonych na indywidualnym rachunku jednostek uczestnictwa, w związku z czym na wskazany rachunek bankowy powoda zostanie wypłacona kwota w wysokości 4.464,35 zł. Ponadto przedstawiono rozliczenie kwoty do wypłaty z tytułu całkowitego wykupu, zgodnie z którą wartość jednostek zgromadzonych na rachunku powoda w dniu 15 stycznia 2016 r. wynosiła 7.309,54 zł, zaś wysokość opłaty zmiennej za całkowity wykup jednostek określono na kwotę 2.848,319 zł. Tym samym, po potrąceniu wyżej wskazanej opłaty, pozwany wypłacił powodowi kwotę 4.464,35 zł. (okoliczności bezsporne, dowód: pismo pozwanego z dnia 24 lutego 2016 r, – k. 23-23v).

Pismem z dnia 8 marca 2016 r. M. Z. wezwał C. Towarzystwo (...) z siedzibą w W. do zapłaty kwoty 2.848,19 zł tytułem zwrotu opłaty z tytułu umorzenia jednostek, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma na wskazany rachunek bankowy pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (okoliczności bezsporne, dowód: wezwanie do zapłaty z potwierdzeniem doręczenia – k.24-25).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów jak również zeznań powoda M. Z. oraz świadka S. W., a także kierując się regulacją art. 229 k.p.c. i art. 230 k.p.c. Dokumenty zgromadzone w aktach sprawy i powoływane w treści uzasadnienia Sąd uznał za wiarygodne. Sąd nie znalazł żadnych podstaw do podważania ich autentyczności, czy też prawdziwości twierdzeń w nich zawartych, tym bardziej, że strony nie kwestionowały ich prawdziwości.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powoda M. Z. co do okoliczności przebiegu zawierania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, zawarcia umowy, dokumentów otrzymanych przez powoda oraz znajomości zasad, warunków i specyfiki produktu ubezpieczeniowego (...) o symbolu (...) oraz o ryzyku związanym z zawarciem umowy, albowiem były one rzeczowe i logiczne, pozbawione wewnętrznych sprzeczności, a nie zostały ujawnione jakiegokolwiek okoliczności, które podważyłyby ich wiarygodność, zwłaszcza, że pozwany przyznał fakt zawarcia i rozwiązania przedmiotowej umowy ubezpieczenia.

Za wiarygodne Sąd uznał również zeznania świadka S. W.. Świadek w sposób rzeczowy, logiczny i konsekwentny opisał sprzedawany przez siebie produkt w zakresie jego charakterystyki. Co istotne, wskazał on, iż przy zawieraniu konkretnych umów wykorzystywane były wzorce ogólne umowy, a klienci nie mieli realnej możliwości negocjacji konkretnych warunków umowy.

W istocie stan faktyczny nie był w niniejszej sprawie sporny, natomiast osią sporu były jedynie zagadnienia stricte prawne, tj. czy postanowienia dotyczące opłaty za wykup stanowią klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 3851 k.c., w tym czy świadczenie z tytułu wykupu jednostek było świadczeniem głównym w ramach łączącego strony stosunku prawnego.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego aktuarusza. Dowód ten został zgłoszony w celu wykazania czynników kształtujących wysokość opłaty za wykup oraz tego, że kwota pobrana od powoda pozostaje w związku z kosztami ponoszonymi pozwanego i jego ryzykiem. Okoliczności te zostały zgłoszone niejako ex post, tj. dopiero kiedy doszło do sporu. W ocenie Sądu okoliczność te powinny być znane stronie zawierającej umowę ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (powodowi) w momencie zawierania umowy, tak aby mając wiedzę o tym, jakie koszty będzie zobowiązany ponieść, jeśli zdecyduje się na rozwiązanie umowy przed terminem, mógł rozważyć, czy chce zawrzeć umowę w takim kształcie. Ponadto Sąd uznał, że przeprowadzenie

tego dowodu nie przyczyni się do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Wyjaśnienie mechanizmów kształtujących wysokość kosztów całkowitego wykupu ubezpieczenia nie ma znaczenia przede wszystkim z tego powodu, że pozwany nie podnosi zarzutów, które mogły w tym dowodzie znaleźć oparcie, w szczególności zarzutu potrącenia kwoty poniesionych kosztów wykonywania umowy w jej początkowym okresie, niezajdujących pokrycia w pobranych opłatach bieżących. Teza dowodowa nie wskazuje na dążenie przez pozwanego do przeciwstawienia roszczeniu powódki własnej wierzytelności o pokrycie kosztów rozwiązanej umowy. Nie wymaga badania kwestia ponoszenia przez pozwanego kosztów i ryzyka. Jest to istota każdej działalności gospodarczej, także ubezpieczeniowej i inwestycyjnej. W ocenie Sądu przeprowadzenie tego dowodu skutkowałoby jedynie nieusprawiedliwionym przedłużeniem postępowania. Z tych samych powodów Sąd oddalił również wniosek o przesłuchanie świadków K. D. oraz I. S..

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Strona powodowa w niniejszym postępowaniu dochodziła zwrotu pobranej przez pozwanego opłaty zmiennej za wykup jednostek nabytych za składki w ramach zawartej między stronami umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a stanowiącej w jego ocenie niedozwolone postanowienia umowne.

Przepis art. 3851 § 1 k. c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Sankcją określoną w tym przepisie jest więc częściowa jednostronna bezskuteczność umowy, polegająca na tym, że postanowienie umowne uznane za niedozwolone staje się bezskuteczne wobec jednej ze stron umowy – nie wiąże konsumenta. Nie upada natomiast cała umowa. Za uzgodnione indywidualnie postanowienia można przyjąć jedynie te warunki umowy, na które konsument miał rzeczywisty wpływ.

Nie ulegało wątpliwości, że w chwili zawierania i w trakcie wykonywania przedmiotowej umowy M. Z. był konsumentem. Okoliczność ta pozostawała poza sporem w niniejszym postępowaniu. W dodatku zgodnie art. 808 § 5 k.c., jeżeli umowa ubezpieczenia nie wiąże się bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową ubezpieczonej osoby fizycznej, art. 3851-3853 stosuje się odpowiednio w zakresie, w jakim umowa dotyczy praw i obowiązków ubezpieczonego.

Oczywiste jest również, że postanowienia, na podstawie których pobrana została kwota potrąceń, nie zostały uzgodnione z powódką indywidualnie. Zgodnie z art. 3851 § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje. W niniejszej sprawie pozwany nie wykazał inicjatywy dowodowej w zakresie wykazania, że do zawarcia umowy doszło w drodze negocjacji z powodem. W szczególności za negocjowaniem nie przemawia doręczenie ogólnych warunków umowy ani tabeli opłat oraz możliwość zapoznania się z nimi. Zarówno powód jak i pośrednik zawierający z nim umowę w imieniu ubezpieczyciela zgodnie zeznali, że powód nie miał żadnego wpływu na treść wskazanego postanowienia.

Nie budzi przy tym wątpliwości, że postanowienia OWU stanowią wzorzec umowy, opracowany przed zawarciem umowy, zaproponowany konsumentowi przez kontrahenta. W tym miejscu należy również wskazać na stanowisko judykatury, zgodnie z którym użyte w art. 3851 § 1 k.c. określenie „postanowienie umowy” obejmuje zarówno postanowienie umowy w ścisłym znaczeniu tego terminu, jak i postanowienie wzorców, które wprawdzie "postanowieniami umowy" w ścisłym znaczeniu nie są, ale kształtują, obok nich treść stosunku zobowiązaniowego (wyrok SA w Katowicach z dnia 29.11.2011 r., V ACa 546/11, LEX Nr 1120399). W tym miejscu wypada również podkreślić, że strona pozwana nie wykazała, choć na niej spoczywał ciężar dowodu, że postanowienia dotyczące pobierania opłaty likwidacyjnej zostały z powodem uzgodnione indywidualnie.

W ocenie Sądu świadczenie z tytułu wykupu, niezależnie od tego, jak jest nazywane w treści OWU, stanowi świadczenie główne ubezpieczyciela na rzecz konsumenta w zakresie, w jakim w umowie ubezpieczenia zawarty jest element inwestycyjny. Uzyskanie tego świadczenia, czyli wartości jednostek uczestnictwa nabytych za składki ubezpieczeniowe, wycenione na dzień ustalony w OWU po rozwiązaniu umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, stanowi ekonomiczny cel umowy z punktu widzenia konsumenta. Jest to jedyne świadczenie, jakie przypada konsumentowi w związku z inwestowaniem składki ubezpieczeniowej, o ile OWU nie przewidują innych dodatkowych świadczeń. Świadczenie z tytułu wykupu należy postrzegać jako wykonanie przez ubezpieczyciela zobowiązania z umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w zakresie inwestowania składki ubezpieczeniowej. W tym sensie ma ono takie samo znaczenie, jak świadczenie z tytułu śmierci ubezpieczającego lub dożycia przezeń określonego wieku. Nie ma zatem usprawiedliwionych podstaw, by uważać świadczenie z tytułu wykupu ubezpieczenia za mające inny charakter niż główne. Świadczenia główne co do zasady nie podlegają kontroli w świetle klauzuli generalnej ustanowionej w art. 3851 § 1 k.c., chyba że zostały określone w sposób niejednoznaczny. W niniejszej sprawie zachodzi ten właśnie przypadek - świadczenie z tytułu wykupu i w konsekwencji świadczenie, jakie ubezpieczyciel pobiera z tego tytułu od konsumenta, nie jest jednoznacznie określone. Jego wysokość zależy bowiem od parametru nieznanego żadnej ze stron umowy ani w chwili jej zawierania, ani w chwili rozwiązywania - mianowicie od wartości jednostek uczestnictwa w dniu wyceny. Nie ulega wątpliwości, że wartość jednostek uczestnictwa w dniu wyceny zależy od gry rynkowej instrumentów finansowych, od których wartości zależy wycena jednostek uczestnictwa. W konsekwencji należy przyjąć, że w umowie z powodem pozwany zawarł co najwyżej podstawę ustalenia przyszłego świadczenia. Z tych względów omawiane postanowienia OWU podlegają incydentalnej kontroli w świetle art. 3851 § 1 k.c.

Odnosząc się zaś do kolejnej z przesłanek uznania klauzul umownych za niedozwolone wskazać należy, że zgodnie z przyjętym stanowiskiem judykatury, podstawowym elementem przyjętych w obrocie gospodarczym „dobrych obyczajów” jest zasada lojalności, uczciwości i szacunku wobec kontrahenta. Tym samym sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezinformacji, wykorzystania naiwności lub niewiedzy klienta, wprowadzenia go w błąd co do realnych obciążeń i ryzyk związanych z umową oraz co do tego, jakie świadczenia na swoją rzecz zastrzegł przedsiębiorca. Z kolei „interes konsumenta” należy rozumieć szeroko, a to jako elementy ekonomiczne, przede wszystkim związane z zachowaniem ekwiwalentności świadczeń oraz proporcjonalności obciążeń nałożonych na konsumenta do realnych kosztów związanych z umową i wartości świadczeń uzyskanych przez konsumenta, jak również pozaekonomiczne, takie jak pewność obrotu, zaufanie, czas poświęcony na realizację swoich uprawnień, przekonanie o rzetelnym potraktowaniu przez drugą stronę umowy. Ustawodawca wymaga, by naruszenie interesów konsumenta przez klauzulę abuzywną nastąpiło w stopniu „rażącym”, a zatem musi być to naruszenie znaczne, polegające na drastycznym odejściu od zasad uczciwego obrotu, lojalności, szacunku dla drugiej strony umowy. Działanie wbrew „dobrym obyczajom” w rozumieniu art. 3851 § 1 k.c. w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13.09.2012 r., VI ACA 461/12, Lex nr 1223500).

W ocenie Sądu skoro na podstawie jednostronnie skonstruowanego postanowienia powód traci ok. 34 % z zainwestowanych w okresie 4 lat środków, a jednocześnie z treści wzorca nie wynika, w jaki sposób tak wysokie obciążenie finansowe konsumenta powiązane jest z kosztami ponoszonymi przez ubezpieczyciela z powodu rozwiązania umowy na wczesnym etapie jej trwania, to taki kształt umowy należy ocenić negatywnie, jako zmierzający do obciążenia konsumenta obowiązkiem świadczenia nieskorelowanego z rzeczywistymi kosztami przedsiębiorcy. Kwestionowane postanowienia OWU nie dają konsumentowi możliwości ustalenia rozmiarów jego świadczenia na wypadek rozwiązania umowy na jej wczesnym etapie. W konsekwencji pozbawia to konsumenta możliwości dokonania oceny spodziewanych korzyści i związanego z ich osiągnięciem ryzyka, czyli typowej kalkulacji ekonomicznej, jakiej dokonuje każdy rozsądny uczestnik obrotu przed związaniem się umową.

W świetle powyższych ustaleń i rozważań, Sąd uznał postanowienia OWU dotyczące opłaty związanej z umorzeniem jednostek zgromadzonych w pierwszych latach okresu ubezpieczenia za sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco

naruszające interesy konsumenta. Zauważyć bowiem należy, że analizowane postanowienia OWU prowadziły do przejścia przez stronę pozwaną niemal 34 % aktywów zgromadzonych przez powoda przez cztery pierwsze lata ubezpieczenia, kształtując tym samym jego prawa i obowiązki w sposób niedopuszczalny w relacji konsument – przedsiębiorca. Mało tego, strona pozwana w świetle OWU miała prawo do naliczenia rażąco wygórowanej opłaty za umorzenie jednostek, a powód nie miał możliwości jej uniknięcia czy uchylenia się od obowiązku jej uiszczenia, bowiem opłata ta była pobierana w drodze potrącenia z kwot przysługujących powodowi. Zachodziła zatem zdaniem Sądu rażąca dysproporcja praw i obowiązków stron stosunku zobowiązaniowego. W istocie więc strona pozwana przerzuciła na konsumenta całość obciążeń i ryzyka związanego z zawartą umową, narzucając mu świadczenie o niejasnym charakterze, w praktyce bardziej zbliżone do kary umownej, choć określone jako „opłata”, i o niezrozumiałym dla konsumenta celu. Warto zauważyć, że pozwany określił to świadczenie jako „opłata zmienna za całkowity wykup”, co sugerowałoby raczej, że celem świadczenia ma być pokrycie kosztów umorzenia jednostek, tymczasem, jak się okazuje w rzeczywistości, zamiarem strony było zagwarantowanie sobie, że niezależnie od czasu trwania umowy klient skompensuje jej wszelkie koszty prowadzonej działalności. Dążenie strony pozwanej do zapewnienia sobie zysków i zredukowanie ryzyka związanego z negatywną oceną oferty strony pozwanej przez jej klientów nie może prowadzić do obciążenia tymże ryzykiem oraz wszelkimi ponoszonymi przez nią kosztami drugiej strony umowy ubezpieczenia. Usprawiedliwienia dla powyższego nie stanowi nawet fakt, że umowa ubezpieczenia miała długoterminowy charakter, co spowodowało rozłożenie w czasie kosztów ponoszonych przez zakład ubezpieczeń. Lojalność wobec drugiej strony umowy nakazuje w sposób czytelny oznaczyć w takiej sytuacji, że konkretne świadczenie jest karą umowną czy też innym świadczeniem odszkodowawczym za przedterminowe zakończenie stosunku zobowiązaniowego, nie zaś ukrywać rzeczywisty sens spornej opłaty przed konsumentem.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, a w szczególności fakt, że w sprawie niniejszej zostały wykazane wszystkie przesłanki uznania kwestionowanego postanowienia umowy ubezpieczenia dotyczącego opłaty pobieranej z tytułu umorzenia jednostek nabytych za niedozwolone, należy stwierdzić, że postanowienie to nie wiąże powoda, przy związaniu stron umową w pozostałym zakresie.

W konsekwencji powyższego uznać należy, że świadczenie spełnione przez powoda tytułem opłaty pobranej z tytułu umorzenia jednostek nabytych za składki wpłacane przez pierwsze cztery lata stanowi świadczenie nienależne. Skoro bowiem postanowienie dotyczące wyżej wskazanej opłaty stanowiło niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 3851 § 1 i § 2 k.c. i z racji tego nie wiązało powódki, to tym samym spełnienie na jego podstawie świadczenia nastąpiło bez podstawy prawnej, a w związku z tym było ono świadczeniem nienależnym podlegającym zwrotowi na podstawie art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Zgodnie bowiem z treścią powołanego przepisu świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Kierując się przedstawioną argumentacją i przytoczonymi regulacjami prawnymi, uznając podniesione przez pozwanego zarzuty za niezasadne, Sąd orzekł jak w pkt I sentencji.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. Należy jednocześnie wskazać, że obowiązek zapłaty analizowanego świadczenia ma charakter bezterminowy. W konsekwencji odwołać należało się tu, do dyspozycji art. 455 k.c., który określa termin spełnienia świadczenia jako „niezwłoczny” po wezwaniu przez wierzyciela. Powód wezwał do zapłaty pozwanego pismem z dnia 8 marca 2016 r., zakreślając pozwanemu 7 - dniowy termin na spełnienie przedstawił dowód doręczenia wezwania do zapłaty przed zainicjowaniem niniejszego postępowania, datowany na dzień 14 marca 2016 r. (k.25). Z tej przyczyny uznać należy, że pozwany pozostawał w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia od dnia 22 marca 2016 r., niemniej jednak Sąd nie wychodząc ponad zgłoszone żądanie zasądził na rzecz powoda odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 30 stycznia 2016 r.

Wobec uwzględnienia powództwa w całości o kosztach procesu orzeczono w myśl zasady finansowej odpowiedzialności za wynik sprawy na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Sąd obciążył kosztami poniesionymi przez powoda w całości pozwanego, jako stronę przegrywającą sprawę. Na koszty te złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 100

zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym w kwocie 1.200 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji.

S. P. i S.

Zarządzenie: Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron.